

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Αποκαλύφθηκε τμήμα του δρόμου των Μαρμάρων

Ένα μικρό τμήμα του δρόμου «λιθαγωγίας», ο οποίος είχε μήκος περίπου 17 χιλιόμετρα και χρησιμοποιεί για τη μεταφορά των μαρμάρων με τα οποία κτίστηκαν τα μνημεία της Ακρόπολης από τα λατομεία του Πεντελικού όρους, αποκαλύφθηκε σε οικόπεδο της λεωφόρου Πεντέλης 133, στο Χαλάνδρι. Το τμήμα που ήρθε στο φως έχει μήκος 19,70 μ. και πλάτος 3,30 μ. Σώζονται οι πλαϊνοί αναλημματικοί τοίχοι, από συμπίεσμένο χώμα με όστρακα αγγείων και μικρούς αργούς λίθους, οι οποίοι συγκρατούσαν τα οδοστρώματα. Τα αναλήμματα αποτελούνται κυρίως από ακατέργαστους κροκαλοπαγείς λίθους, ενώ στο αρχαίο οδοστρώμα διακρίνονται οι αύλακες για τους τροχούς των αρμάτων. Από την έρευνα προέκυψε η ύπαρξη ενός αναλήμματος προς την πλευρά της Ρεματιάς Χαλανδρίου, το οποίο οι αρχαιολόγοι θεωρούν ότι λειτουργούσε ως ανάχωμα για προστασία από ισχυρές πλημμύρες. Τα κινητά ευρήματα περιλαμβάνουν αρχαία κεραμική, ένα μολύβδινο σταθμίο (αντικείμενο μέτρησης βάρους), μια χάλκινη εφηλίδα (κάλυμμα καρφιού), μια ενσφράγιση λαβή οξυπύθμενου αμφορέα για κρασί με παράσταση οινόχοης, και ένα χάλκινο νόμισμα της Φραγκοκρατίας, γεγονός που οδηγεί τους μελετητές στην υπόθεση ότι ο δρόμος ήταν σε χρήση τουλάχιστον μέχρι εκείνη την εποχή. Τις ανασκαφές διεξάγουν αρχαιολόγοι της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Νεότερα από τις ανασκαφές στο όρος Λύκαιο

Η ομάδα αμερικανών και ελληνικών αρχαιολόγων που διενεργεί ανασκαφές στο όρος Λύκαιο της Αρκαδίας, με επικεφαλής τον Ντέιβιντ Ρομάνο του Πανεπιστημίου της Πενσυλβάνια στην Αριζόνα, υποστηρίζει ότι τα ευρήματά της δεν αφήνουν αμφιβολία για το ότι γενέτειρα του Δία είναι το Λύκαιο. Σύμφωνα με τον Ρομάνο, τα στοιχεία υποδεικνύουν ότι στην κορυφή του όρους γίνονταν τελετουργικά συμπόσια κατά τη Μυκηναϊκή εποχή. Στην διάρκεια των ανασκαφών ήρθαν στο φως περισσότερα από 50 αγγεία πόσης, θραύσματα ειδωλίων καθώς και ίχνη θυσιασμένων ζώων και οστά αιγών. Επίσης βρέθηκαν ασημένια νομίσματα (πολύ μεταγενέστερα) καθώς και ένα μπρούτζινο χέρι που κρατάει κεραυνό, όλα αφιερώματα στον Δία. Οι μυκηναϊκοί βωμοί στην κορυφή βουνών θεωρούνται εξαιρετικά σπάνιοι, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους. Η περίοδος συμπίπτει με τις πρώτες ιστορικές αναφορές του θεού Δία στα ελληνικά κείμενα, γεγονός που σημαίνει ότι οι τελετουργίες στο όρος Λύκαιο γίνονταν για να τιμηθεί ο θεός.

Επιστρέφουν ευρήματα από τον Θορικό

Το Βέλγιο θα επιστρέψει στην Ελλάδα 100 αρχαία νομίσματα, τμήματα από αμφορείς και άλλα ευρήματα, προερχόμενα από τις ανασκαφές της Βελγικής Αρχαιολογικής Σχολής στον Θορικό του Λαυρίου. Σύμφωνα με ανακοίνωση του Υπουργείου Πολιτισμού, τα αρχαία εντοπίστηκαν πρόσφατα από τους Βέλγους στις αποθήκες της Αρχαιολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γάνδης.

Αρχαία ναυάγια ελληνικών πλοίων στην Αδριατική

Τέσσερα αρχαία ναυάγια ελληνικών εμπορικών πλοίων που χρονολογούνται μεταξύ του 6ου και του 3ου π.Χ. αιώνα έχουν εντοπιστεί αμερικανοί και αλβανοί επιστήμονες στη διάρκεια της πρώτης εκτεταμένης υποθαλάσσιας αρχαιολογικής έρευνας στην Αδριατική και το Ιόνιο. Το εγχείρημα χρηματοδοτείται από το μη κερδοσκοπικό αμερικανικό Ναυτικό Ίδρυμα (RPM) με έδρα τη Φλόριντα και το Ινστιτούτο Ναυτικής Αρχαιολογίας με έδρα το Τέξας, ξεκίνησε το καλοκαίρι του 2007 και αναμένεται να ολοκληρωθεί σε μία πενταετία με έρευνα όλης της αλβανικής ακτής (354 χλμ.) από το νότιο σύνορο της χώρας με την Ελλάδα έως τα βόρεια σύνορά της με το Μαυροβούνιο. Αμφορείς πιθανώς από την Κόρινθο, πλακίδια και σκεύη από τη Β. Αφρική, ρωμαϊκά αγαλματίδια, μια μεγάλη πέτρινη άγκυρα αλλά και η ναυπηγική των πλοίων συγκαταλέγονται στα ευρήματα, που προσφέρουν νέες πληροφορίες για την περίοδο.

Συνεχίζονται οι καθυστερήσεις στο Ακρωτήριο της Θήρας

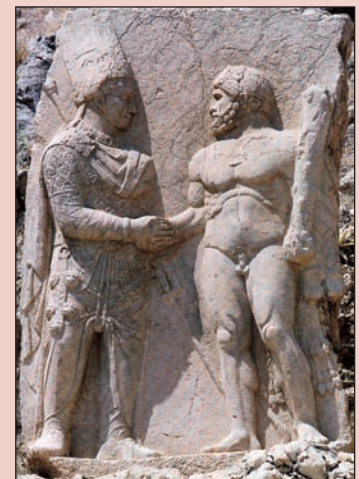
Η Πολεοδομία Θήρας αρνείται να εκδώσει την άδεια αποκατάστασης του στεγαστρου με το αιτιολογικό ότι η περιοχή είναι αρχαιολογική και ως εκ τούτου απαγορεύεται η δόμηση. Με το σκεπτικό αυτό η Πολεοδομία Θήρας αρνήθηκε να παραλάβει από την ανάδοχο εταιρεία τη νέα μελέτη για την αποκατάσταση του στεγαστρου η οποία έχει εγκριθεί από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο. Κατόπιν αυτού, κανείς δεν γνωρίζει πότε θα επαναλειτουργήσει ο αρχαιολογικός χώρος της περιοχής.

Νέα θεωρία για την επιλογή της τοποθεσίας των αρχαίων ελληνικών ναών

Οι αρχαίοι Έλληνες έχτιζαν ναούς σε τοποθεσίες οι οποίες συνδέονταν με τις ιδιότητες του θεού στον οποίο ήταν αφιερωμένος ο ναός. Αυτό υποστηρίζει ο Γκρέγκορι Ρετάλακ του Πανεπιστημίου του Όρεγκον, αμερικανός ερευνητής ο οποίος μελέτησε 84 ναούς οι οποίοι χρονολο-

Ο Μιθριδάτης χαιρετά τον Ηρακλή

Στη νότια Ανατολία, το Νεμρούντ Νταγκ (λόφος του Νεμρούντ) αποτελείται από έναν τεράστιο τύμβο με διάμετρο 150 μ. και ύψος 50 μ. και πάμπολλα αρχαιολογικά κατάλοιπα, ακίνητα και κινητά, μεταξύ των οποίων μια πολύ καλά διατηρημένη στήλη, φιλοτεχνημένη κατόπιν παραγγελίας του Αντιόχου, στην οποία παριστάνεται ο Μιθριδάτης που χαιρετά τον Ηρακλή.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

γούνται στην Κλασική περίοδο, εξετάζοντας ιστορικά στοιχεία που σχετίζονταν με αυτούς, καθώς και σειρά από δεδομένα όπως η γεωλογία, η τοπογραφία, η χλωρίδα και η ποιότητα του εδάφους της περιοχής. Σύμφωνα με τον ερευνητή οι Έλληνες επέλεξαν αυτές τις τοποθεσίες ώστε οι θεοί να «αισθάνονται» οικείοι με αυτές.

30 μούμιες ηλικίας 2.600 ετών

Τάφο με 30 μούμιες ηλικίας 2.600 ετών και μία ασύλητη σαρκοφάγο ηλικίας 4.300 ετών αποκάλυψαν αιγύπτιοι αρχαιολόγοι στη νεκρόπολη της Σακάρας. Οι οκτώ μούμιες εντοπίστηκαν σε σαρκοφάγους σε βάθος 11 μ., ενώ οι υπόλοιπες ήταν τοποθετημένες σε εσοχές του βράχου. Η ταυτότητα των νεκρών δεν έχει προσδιοριστεί ακόμα, ενώ σε μία από τις ξύλινες σαρκοφάγους αναγράφεται το όνομα Μπαντί Εν Χουρί, χωρίς να συνοδεύεται από κάποιον τίτλο.

Επανεκθεση στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

Στις αρχές Μαΐου θα εγκαινιαστεί η επανεκθεση των μόνιμων συλλογών αρχαίας ελληνικής τέχνης του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης με τίτλο «Αρχαία Ελληνική Τέχνη: Μια ιστορία με εικόνες». Η επανεκθεση θα περιλαμβάνει περίπου 350 εκθέματα από το 2000 π.Χ. ως τον 4ο αιώνα μ.Χ., οργανωμένα σε χρονολογική αλληλουχία και συνοδευόμενα από καταποιοτικές εισαγωγές, που θα βοηθούν τον επισκέπτη να κατανοήσει τη σημασία των εκθεμάτων σε σχέση με τις κοινωνικές και πολιτικές συνθή-

Το μάρμαρο του Υμηττού

Ο Υμηττός έχει και αυτός το μάρμαρό του, το οποίο λατομήθηκε κατά την ελληνιστική και τη ρωμαϊκή περίοδο. Το τειρογάλανο μάρμαρο το κατέβαζαν οι αρχαίοι από τα λατομεία που βρίσκονται στην πιο απόκρημη πλευρά του Υμηττού, στις πλαγιές του Κακορέματος. Εκεί κοντά στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, ξεχωρίζουν ακόμα τα κατάλοιπα του αρχαίου δρόμου. Λίγο πιο ψηλά, βρίσκονται τα υπολείμματα ενός κυκλικού κτιρίου που ίσως χρησίμευε για να στεγάσει τους λατόμους. Η παράδοση το ονομάζει «σπίτι του δράκου».

κες κάθε εποχής. Ταυτόχρονα, το κοινό θα παρακολουθεί τις μεταμορφώσεις της ελληνικής τέχνης μέσα από τις εξελίξεις στη δημόσια και ιδιωτική χρήση της εικόνας. Στο τέλος της έκθεσης, θα υπάρχει μια ενότητα με πλούσιο διαδραστικό υλικό για τις τεχνικές κατασκευής των διαφόρων αντικειμένων.

Μειώνεται το κοινό των μουσείων

Μείωση 10,4% στις εισπράξεις των μουσείων σημειώθηκε κατά το 9μηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2008 και 2% στις εισπράξεις από τους αρχαιολογικούς χώρους. Εξαίρεση αποτελεί η Αρχαία Ολυμπία στην οποία σημειώθηκε αύξηση. Δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια έχουν επενδυθεί πολλά εκατομμύρια ευρώ για τον εκσυγχρονισμό των παλιών μουσείων και την ανέγερση νέων, το γεγονός ότι τα μουσεία χάνουν συνεχώς κοινό δεν μπορεί παρά να προβληματίζει.

Επισκευάζεται η Μητρόπολη

Το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο Νεωτέ-

ρων Μνημείων ενέκριναν τη μελέτη στερέωσης της Μητρόπολης Αθηνών, η οποία παρέμενε σεισμόπληκτη δέκα χρόνια μετά το σεισμό του 1999. Η νέα μελέτη στερέωσης του ναού εκπονήθηκε από τον αρχιτέκτονα Κλήμη Ασλανίδη και τον πολιτικό μηχανικό Α. Σοφοκλέους, με συμβούλους τους καθηγητές Χ. Μπούρα, Γ. Πενέλη και Κ. Καρύδη. Δεν έχει καθοριστεί ωστόσο ακόμα το χρονοδιάγραμμα εργασιών ούτε το κόστος, το οποίο θα βαρύνει την Εκκλησία. Η μελέτη προβλέπει περίδωση με ιμάντες περισφιξης εξωτερικά του τρούλου. Το πρόβλημα εστιάζεται στις ωθήσεις που δέχονται τα τόξα και οι τοίχοι από το βάρος του τρούλου, στις ρηγματώσεις των θόλων και των τοίχων που οφείλονται στο σεισμό και στην υγρασία που έχει εισχωρήσει στα εσωράχια. Για την πραγματοποίηση των εργασιών θα χρειαστεί να κλείσει για ένα διάστημα ο ναός, ωστόσο το πότε θα γίνει αυτό εξαρτάται από την Αρχιεπισκοπή.

Βιβλιοπωλείο απέκτησε η Ακαδημία Αθηνών

Η Ακαδημία Αθηνών απέκτησε εκθετήριο-βιβλιοπωλείο στο οποίο διαθέτει τους περίπου 700 τίτλους που έχει εκδώσει: τα Πρακτικά, τις Πραγματείες, τα Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, την Ελληνική Βιβλιοθήκη, τις εκδόσεις των Κέντρων και των Γραφείων Ερευνών, της Επιτροπής Ερευνών, του Ιδρύματος Κώστα και Ελένης Ουράνη, καθώς και τις εκδόσεις υπό την Αιγίδα της Διεθνούς Ενώσεως Κλασικής Αρχαιολογίας και της Διεθνούς Ενώσεως Ακαδημίων. Το εκθε-

τήριο-βιβλιοπωλείο της Ακαδημίας Αθηνών βρίσκεται στη Στοά Κοραή (Πανεπιστημίου 25-29) και λειτουργεί καθημερινά από τις 11.00 έως τις 14.00.

Νέες εκθεσιακές ενότητες στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Ολοκληρώθηκε η επανεκθεση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου με τα εγκαίνια της νέας πτέρυγας που στεγάσει περισσότερα από 2.500 αντικείμενα –ειδώλια, αγγεία, χρυσά κοσμήματα, αργυρά σκεύη κ.ά.– τα οποία περιλαμβάνονται στις πέντε νέες εκθεσιακές ενότητες του Μουσείου. Οι ενότητες περιλαμβάνουν: αγγεία της Ελληνιστικής περιόδου, τα οποία ξεχωρίζουν για την ποικιλία των σχημάτων τους αλλά και τη σπανιότητα των εικονιστικών παραστάσεων· 500 πήλινα ειδώλια, που αφορούν πλευρές της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας, όπως η θρησκεία, το θέατρο, η αγροτική ζωή, οι γυναίκες ασχολίες, το παιδί· τη Συλλογή Βλαστού-Σερπιέρη με αρχαιότητες από την Ελλάδα και τον Τάραντα της Ιταλίας· 600 έργα, χαρακτηριστικά δείγματα αρχαίας ελληνικής χρυσοχοΐας και αργυροχοΐας, όπως περίτεχνα χρυσά κοσμήματα και αργυρά σκεύη· σπάνια γυάλινα αγγεία από την ηπειρωτική και τη νησιωτική Ελλάδα, από την Αρχαϊκή περίοδο ως τη Βυζαντινή εποχή.

Εγκαίνια για τη νέα μόνιμη έκθεση του Βυζαντινού Μουσείου

«Από το Βυζάντιο στη νεότερη εποχή» είναι ο τίτλος της νέας μόνιμης έκθεσης του Βυζαντινού Μουσείου, η οποία θα εγκαι-

Ενδιαφέροντα διακοσμητικά στοιχεία στη Φινλανδία

Στη Φινλανδία, όπου το κλίμα ευνοεί τις ξύλινες κατασκευές, συναντά κανείς στοιχεία γνωστά σε εμάς μόνο από τις απομιμήσεις τους στην πέτρα. Εδώ, στην εκκλησία του Petäjavesi, διακοσμητικά στοιχεία θυμίζουν εκείνα των μαρμάρινων αρχαιοελληνικών κατασκευών.

νιαστεί τον Μάιο. Η έκθεση έχει αφηγηρία την Άλωση, και στόχος είναι να δοθεί μια σαφής εικόνα για την περίοδο αυτή μέσα από άξονες που θα θίξουν θέματα όπως η κοινωνία και η τέχνη της βενετσιάνικης Κρήτης, η τέχνη στα Επτάνησα, η οθωμανική κατάκτηση, η Εκκλησία, οι μονές, οι όψεις της καθημερινής ζωής, ο ρόλος των εντύπων, η θρησκευτική ζωγραφική στο νεοελληνικό κράτος. Θα εκτεθούν περίπου 750 αντικείμενα, τα περισσότερα για πρώτη φορά, μεταξύ των οποίων 243 εικόνες, 30 τοιχογραφίες, 24 γλυπτά και ένας θησαυρός 1.000 νομισμάτων! Τα εκθέματα αναδεικνύονται με βάση το κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό πλαίσιο της εποχής τους και η ανάπτυξή τους γίνεται μέσα από θεματικές ενότητες. Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στην «Πνευματική και καλλιτεχνική κινητικότητα τον 15ο αιώνα», με πρωτότυπο εκθεσιακό υλικό και οπτικοακουστικά μέσα. Ακολουθούν οι ενότητες: Η νεκτική κυριαρχία και οι Γραικοί. Από το ανθίζον στην εικόνα. Η οθωμανική κατάκτηση και το Γένος. Το έντυπο και ο Νέος Ελληνισμός. Η θρησκευτική ζωγραφική στο νεοελληνικό κράτος.

Μέτρα προστασίας για το ναό του Ολυμπίου Διός

Σε μια προσπάθεια να προστατευθεί ένα από τα σημαντικότερα ελληνικά μνημεία, ο ναός του Ολυμπίου Διός, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο αποφάσισε την τοποθέτηση μεταλλικών πλαισίων ώστε να οριοθετείται η διαδρομή των επισκεπτών μέσα

στο ναό, στην κρηπίδα του οποίου έχουν εμφανιστεί ρηγματώσεις, διαβρώσεις και αποσπασίματα. Το ΚΑΣ ζήτησε επίσης από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, που πραγματοποιεί ανασκαφές στην Αρχαία Ολυμπία εδώ και 170 χρόνια, να καταθέσει ολοκληρωμένο πρόγραμμα των εργασιών που επιθυμεί να πραγματοποιήσει στα μνημεία της Αρχαίας Ολυμπίας, καθώς και πλήρη κατάλογο των αρχιτεκτονικών μελών που χρειάζεται να μετακινηθούν. Επίσης ενέκρινε το αίτημα του Ινστιτούτου να προχωρήσει στη μερική αναστήλωση του μνημείου του Πτολεμαίου και της Αρσιονόης.

Χιλιάδες ευρήματα περιμένουν το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών

Εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Μουσείων η μουσειολογική μελέτη για το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών. Το μουσείο θα παρακολουθεί την ιστορία της Αθήνας ως το 1830, με την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους και τον ορισμό της πόλης ως πρωτεύουσας. Η μόνιμη έκθεση, η οποία θα αναπτυχθεί σε πέντε θεματικές ενότητες, θα δίνει όψεις της διαχρονικής πολιτισμικής εξέλιξης της Αθήνας, και κάθε ενότητα θα αφηγείται τεκμηριωμένα τη ζωή των κατοίκων της. Τα εκθέματα προέρχονται κυρίως από ανασκαφές που έγιναν κατά τα τελευταία πενήντα χρόνια, ενώ τα μεγάλα έργα της Αθήνας συνέβαλαν στη γνώση του παρελθόντος της πόλης και στην αύξηση των αρχαίων που συσσω-

ρεύονται στις αποθήκες της Γ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, καθώς και της 1ης Εφορείας Βυζαντινών Μνημείων. Σύμφωνα με τη μελέτη, το μουσείο, το οποίο θα ανεγερθεί σε οικόπεδο 30 στρεμμάτων στην Ακαδημία Πλάτωνος, θα καταλαμβάνει έκταση 16.700 τ.μ. Οι εκθεσιακοί χώροι θα καλύπτουν 3.900 τ.μ., η αίθουσα περιοδικών εκθέσεων 1.000 τ.μ., ενώ οι χώροι εξυπηρέτησης του κοινού θα καταλαμβάνουν έκταση 1.920 τ.μ. Στον άμεσο περιβάλλοντα χώρο του μουσείου, έκτασης περίπου 8 στρεμμάτων, θα υπάρχουν υπαίθριο θέατρο 800-1.000 θέσεων και φυσικά χώροι στάθμευσης. Απομένει η εξεύρεση των απαιτούμενων πόρων, για την οποία μόνη διέξοδος φαίνεται να είναι η ένταξη του έργου στο Δ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Οι Αιγύπτιοι διεκδικούν τη Νεφερτίτη

Δημοσίευμα του περιοδικού *Der Spiegel* εγείρει ερωτήματα για τον τρόπο με τον οποίο βγήκε από την Αίγυπτο η περίφημη προτομή της Νεφερτίτης, η οποία εκτίθεται στο Αιγυπτιακό Μουσείο στο Βερολίνο. Στο δημοσίευμα γίνεται αναφορά σε έγγραφο του 1924 το οποίο αποκαλύπτει ότι οι αιγυπτιακές αρχές ίσως να εξαπατήθηκαν από τον αρχαιολόγο Λούντβιχ Μπόρκχαρντ, το 1913, όταν του επέτρεψαν να πάρει την προτομή στη Γερμανία. Ο Ζαχί Χαουάς ζήτησε αντίγραφο του επίμαχου εγγράφου και δήλωσε ότι αν αποδειχθεί η αυθεντικότητά του, θα εντείνει

τις προσπάθειες της Αιγύπτου για την επιστροφή της Νεφερτίτης στην πατρίδα της.

Ακτινογραφία σε μούμια ηλικίας 3.000 χρόνων

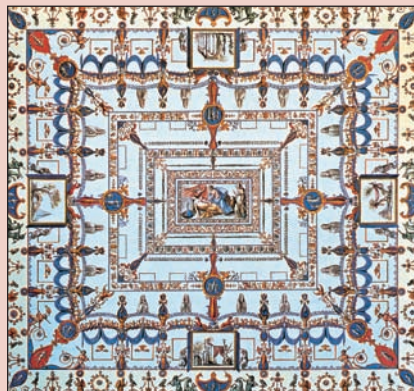
Αμερικανοί αιγυπτιολόγοι, από το Μουσείο του Ινστιτούτου Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Σικάγου, χρησιμοποιώντας ακτίνες X με αξονικό τομογράφο, κατάφεραν να «δεισδύσουν» στη σαρκοφάγο της Μερεσαμούν, ιέρειας του Άμμωνος, αποκαλύπτοντας το πρόσωπο και το σκελετό της με τρισδιάστατες εικόνες. Εκτιμάται ότι η Μερεσαμούν έζησε στις 87βες γύρω στο 800 π.Χ. Η εξέταση έδειξε ότι η ιέρεια είχε ύψος 1,67 μ. και όταν πέθανε ήταν μεταξύ 27 και 33 ετών. Η αιτία του θανάτου της παραμένει άγνωστη και το μυστήριο αυτό εντείνεται από το γεγονός ότι, από τα οστά και τα δόντια της, φαίνεται πως ήταν υγιής όταν έχασε τη ζωή της.

Mattias Natan Valmin

Τον Αύγουστο του προηγούμενου έτους πραγματοποιήθηκε στη Μάλθη Μεσσηνίας εκδήλωση προς τιμήν του Σουηδού αρχαιολόγου Mattias Natan Valmin. Σε ομιλία της στη διάρκεια της εκδήλωσης η αρχαιολόγος δρ Ξένη Αραπογιάννη αναφέρθηκε στη ζωή και το έργο του Valmin χαρακτηρίζοντάς τον «σπουδαίο άνθρωπο, μεγάλο επιστήμονα και ένθερμο ελληνοσίτη, που αγάπησε βαθιά τον τόπο αυτό, σαν δεύτερη πατρίδα του». Αναφέρθηκε στις ανασκαφές του στη Μεσσηνία (Μάλθη, Κοπανάκι, Καλλιρόη, Άγιο Φλώρο, Κορώνη κ.α.) και κατέληξε: «Στο πρόσωπο του Natan Valmin η Ελλάδα και ο Ελληνικός λαός είχε ένα θερμό και πραγματικό φίλο. Σε ένα πλήθος δοκιμών του και εκθέσεων έχει περιγράψει με ενθουσιασμό τις εντυπώσεις του για την Ελλάδα και τη Μεσσηνία, ενώ πολλά από τα όμορφα εικονογραφημένα βιβλία του εκτός από ότι δείχνουν την αγάπη του για την Ελλάδα, θέλουν επίσης να διεγείρουν το ενδιαφέρον και να καθοδηγήσουν και άλλους σουηδούς περιηγητές σε αυτή τη χώρα. Για τον Valmin μπορεί

Η Domus Aurea ως πηγή έμπνευσης

Η Domus Aurea, η κατοικία του Νέρωνα του 1ου αιώνα μ.Χ., που αποκαλύφθηκε το 1480, υπήρξε πηγή έμπνευσης για τα χρόνια που ακολούθησαν. Ο καλλιτεχνικός ρυθμός που χαρακτήριζε τις τοιχογραφίες της ονομάστηκε *grotesco* (*grota*=σπήλαιο) γιατί οι τοιχογραφίες θεωρήθηκαν ότι κοσμούσαν σπήλαια. Μόνο αργότερα έγινε αντιληπτό ότι επρόκειτο για ερείπια κτισμάτων. Στην αχαλίνωτη φαντασία των καλλιτεχνών που εικόνιζαν κάθε είδους παράλογο (τα πόδια αλόγου καταλήγον σε φυλλωσιά κ.ά.) οφείλεται η έννοια που πήρε το επίθετο «γκροτέσκο», καταλήγοντας να σημαίνει αλλόκοτο, γελοίο, χονδροειδές.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

κανείς να πει με σιγουριά ότι είχε δυο πατρίδες: τη Σουηδία και την Ελλάδα. Τον χαρακτήριζε άλλωστε η άριστη δεξιοτέχνα του στη χρήση της ελληνικής γλώσσας και η ικανότητά του να συναναστρέφεται με πολλή απλότητα και αμεσότητα τον κόσμο της Μεσογειακής υπαίθρου. Η θερμή σχέση και τα συναισθηματά του για την Ελλάδα και τους Έλληνες βρήκαν την ανταπόκρισή τους από την ελληνική πολιτεία που τον ανακήρυξε επίτιμο πολίτη της το 1933. Από το 1952 υπήρξε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Σουηδικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στην Αθήνα και ανήκε στη γενιά των ερευνητών που θεμελίωσαν τη διεθνή φήμη της Σουηδικής Κλασικής Αρχαιολογίας. Η επιστημονικότητα του Valmin, η ακάματη εργατικότητα, η μεθοδικότητα, το ήθος του, το πάθος για την αρχαιότητα, η αφοσίωση στους στόχους του, η τεράστια αγάπη του για την Ελλάδα και κυρίως για τη Μεσογία, αποτελούν τα στοιχεία της ξεχωριστής του προσωπικότητας, που τον ανέδειξαν σε κορυφαίο αρχαιολόγο στις παλιότερες γενιές αλλά και σε λαμπρό πρότυπο για τις μελλοντικές γενιές των αρχαιολόγων».

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Θησαυροί της αρχαίας Κολχίδας

Έως τις 9 Απριλίου 2009 θα διαρκέσει η έκθεση με τίτλο «Από τη χώρα του Χρυσόμαλλου Δέρατος. Θησαυροί της Αρχαίας Κολχίδας» η οποία φιλοξενείται στο Μουσείο Μπενάκη. Στην περιόδουσα αυτή έκθεση, η οποία παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, εκτίθενται 140 έργα τέχνης του 5ου με 2ου αιώνα π.Χ., μεταξύ των οποίων και 100 κοσμήματα, προερχόμενα από ανασκαφές στο Βάνι, θρησκευτικό κέντρο της αρχαίας Κολχίδας (σημερινή δυτική Γεωργία). Στόχος της έκθεσης είναι η ανάδειξη των ισχυρών πολιτισμικών δεσμών ανάμεσα στην αρχαία Ελλάδα και την Κολχίδα, και η γνωριμία του ελληνικού κοινού με τον εκθαμβω-

τικό κόσμο της Ανατολής. Τα αντικείμενα της έκθεσης ανήκουν στο Εθνικό Μουσείο της Γεωργίας στην Τιφλίδα και έχουν παρουσιαστεί σε μεγάλα μουσεία της Ευρώπης και της Αμερικής.

Μακεδονίας νόμισμα

Έκθεση αρχαίων νομισμάτων από τη Νομισματική Συλλογή της Alpha Bank, που χαρακτηρίζεται ως μία από τις σημαντικότερες συλλογές διεθνώς, διοργανώνεται σε συνεργασία με το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (27.2-8.6.2009). Η έκθεση αναφέρεται στην ιστορία της νομισματοκοπίας στη Μακεδονία και παρουσιάζει 270 αργυρά και χρυσά νομίσματα της Μακεδονίας, που χρονολογούνται από τον 6ο έως τον 1ο αιώνα π.Χ., χωρισμένα σε πέντε θεματικές ενότητες. Την επιμέλεια της έκθεσης έχουν η Επιμελήτρια της Νομισματικής Συλλογής της Alpha Bank δρ Δήμητρα Τσαγκάρη και ο Προϊστάμενος του Τμήματος Δημοσίων Σχέσεων Τεκμηρίωσης και Δημοσιευμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης κ. Χρήστος Γκατζόλης. Την έκθεση συνοδεύει κατάλογος-λευκώμα στα ελληνικά και τα αγγλικά, με κείμενα της δρος Δήμητρας Τσαγκάρη και πλούσιο φωτογραφικό υλικό, ενώ κατά τη διάρκειά της διεξάγονται εκπαιδευτικά προγράμματα για

μαθητές της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, καθώς και παράλληλες εκδηλώσεις.

Χαρακτικά της Ντόρης Παπαστράτου

Έκθεση με τίτλο «Χάρτινες εικόνες» από τη συλλογή χαρακτηριστικών της Ντόρης Παπαστράτου, την οποία διοργανώνει το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού σε συνεργασία με το Δήμο Μεσσήνης και το Μουσείο Χαρακτικής Τάκη Κατσουλιδή, φιλοξενείται στη Μεσσήνη έως τις 30 Απριλίου (Μουσείο Χαρακτικής Τάκη Κατσουλιδή, Καρατζά 15). Παρουσιάζονται 38 έργα, μέσα από τα οποία αναδεικνύεται η τέχνη των χαρακτικών, αλλά και η σχέση της με τη ζωγραφική των φορητών εικόνων και τη φωτογραφία (πληροφορίες: 27220 24212).

«Συλλογή Πινακοθήκης Ε. Αβέρωφ: Το πορτρέτο ενός μουσείου»

Τα σημαντικότερα έργα της Μόνιμης Συλλογής της Πινακοθήκης Αβέρωφ, πολλά από τα οποία δεν έχουν εκτεθεί ποτέ έξω από τους τοίχους του Μουσείου, προβάλλονται σε έκθεση που διοργανώνουν το Ίδρυμα Ευαγγέλου Αβέρωφ-Τοσίτσα, η Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ - Μέτσοβο και το Μουσείο Μπενάκη (1.4-10.5.2009). Στόχος της έκθεσης είναι να φέρει το κοινό σε επαφή με μια από τις πληρέστερες συλλογές τέχνης του 19ου και του 20ού αιώνα, η οποία αποτυπώνει την πορεία της νεοελληνικής τέχνης μέχρι σήμερα. Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης video, διαδραστικά CDs, αντικείμενα των συλλογών του Ευάγγελου Αβέρωφ, ψηφιακές αναπαραγωγές, αρ-

χειακό υλικό, φωτογραφίες, έργα παιδικής τέχνης, έργα καταξιωμένων σύγχρονων καλλιτεχνών που δημιουργήθηκαν ειδικά για τον εορτασμό των 20 χρόνων λειτουργίας της Πινακοθήκης Αβέρωφ κ.ά.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Βενετία-Άργος: σημάδια της βενετικής παρουσίας στο Άργος και στην περιοχή του

Διεθνή επιστημονική συνάντηση οργάνωσε το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας σε συνεργασία με το Δήμο Άργους, για την ιστορία του Άργους την περίοδο της βενετικής κυριαρχίας. Στο πλαίσιο του συνεδρίου, που πραγματοποιήθηκε στο Μέγαρο Κωνσταντόπουλου στο Άργος στις 11-12.10.2008, το ενδιαφέρον των ομιλητών επικεντρώθηκε στην ανάγκη διάσωσης από τη φθορά και την εγκατάλειψη ιστορικών κτιρίων της πόλης του Άργους, όπως σπίατα αγωνιστών της Επανάστασης του 1821 και πολιτικών που έγραψαν σελίδες της Νεότερης Ιστορίας και τα οποία τώρα δίνουν τη μάχη της επιβίωσής τους: το μικρό και ταπεινό σπίτι του στρατηγού Μακρυγιάννη είναι ερειπωμένο, το διώροφο σπίτι του Σπυριδώνος και του Χαρίλαου Τρικούπη, έπειτα από πολλές περιπέτειες, πρόκειται να μετατραπεί σε μουσείο και το παλιό τζαμί του 16ου αιώνα που μετατράπηκε επί Καποδίστρια σε Στρατιωτικό Νοσοκομείο αντιμετωπίζει άμεσο κίνδυνο. Στα αξιόλογα κτίρια του Άργους συγκαταλέγεται και το σπίτι του στρατηγού Τόμας Γκόρντον (1829) που έγραψε μια Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, την οποία μετέφρασε ο Αλέξανδρος Παπαδιαμαντής και πρόκειται προσεχώς να κυκλοφορήσει για πρώτη φορά από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης.

Αργυρώ Μαυροζούμη

Αρχαίο μυθιστόρημα

Η διεθνής επιστημονική συνάντηση για το αρχαίο μυθιστόρημα που διοργανώνεται κάθε δύο

χρόνια στο Ρέθυμνο θα πραγματοποιηθεί στις 25-26.5.2009 στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα «The Construction of the Real and the Ideal in the Ancient Novel» (πληροφορίες: paschalis@phl.uoc.gr και panayotakis@phl.uoc.gr).

«Τιμώντας τους νεκρούς στην Πελοπόννησο»

Αυτό είναι το θέμα διεθνούς συνεδρίου που διοργανώνει το Centre for Spartan and Peloponnesian Studies στις 23-26.4.2009 στη Σπάρτη (Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης/Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου). Το συνέδριο περιλαμβάνει τις θεματικές ενότητες: «Θάνατος και κοινωνική υπόσταση», «Ήρωες και λατρεία», «Ταφικές τελετές και ταυτότητα», «Ενθυμούμενοι τους νεκρούς στη Βυζαντινή και σύγχρονη εποχή», «Γενεά και πρόγονοι», «Θρήνος και μοιρολόι», «Μνημεία και μνήμη», «Οι επιφανείς νεκροί», «Αποδοχή και αποκλεισμός», «Πολιτική και ταφή», «Βυζαντινή εσχολογία», «Θάνατος και γένος», «Φιλοσοφία και θάνατος» (πληροφορίες: csps@nottingham.ac.uk).

29ο Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης και Αρχαιολογίας

Πρόκειται για το ετήσιο συμπόσιο της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, το οποίο θα πραγματοποιηθεί στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, στην Αθήνα (15-17.5.2009). Τα θέματα των ανακοινώσεων εντάσσονται στο πλαίσιο της Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης και Αρχαιολογίας, ενώ το ειδικό επιστημονικό θέμα του συμποσίου, «Κείμενα σε αντικείμενα: Επιγραφές στη μνημειακή τέχνη», έχει στόχο να αναδείξει τη σημασία του γραπτού λόγου (πεζού ή έμμετρου) στη θρησκευτική και κοσμική αρχιτεκτονική, στη μνημειακή ζωγραφική και στη γλυπτική της πρώιμης, μέσης και ύστερης βυζαντινής εποχής (πληροφορίες: 210 7211027).

Συμπεράσματα συνεδρίου

Συνέδριο με θέμα «Αρχιτεκτονικές παραδόσεις της εποχής του Χαλκού στην ανατολική Μεσόγειο: συγκλίσεις και αποκλίσεις»

πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2008 στο Μόναχο (διοργάνωση: Σύλλογος για την μελέτη και διάδοση της ελληνικής ιστορίας). Αντικείμενο του συμποσίου ήταν η αρχιτεκτονική της εποχής του Χαλκού, όπως καταγράφεται μέσα από τα ευρήματα και τις ανασκαφές στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, και στόχος η διερεύνηση και η προβολή των αρχιτεκτονικών παραδόσεων των λαών που έζησαν στην περιοχή αυτή. Το συμπόσιο είχε τρεις βασικούς και αλληλένδετους άξονες αναφοράς: το Αιγαίο (Κρήτη και ηπειρωτική Ελλάδα), την Μ. Ασία των Χετταίων και την Κύπρο με τη γειτονική Ουγκαρίτ της Συροπαλαιστινιακής ακτής. Στις συζητήσεις, στις οποίες έλαβαν μέρος πολλοί από τους παριστάμενους, αναδείχθηκε η δυσκολία προσδιορισμού του τρόπου με τον οποίο διαμορφώνονται οι αρχιτεκτονικές παραδόσεις ενός τόπου και τα λεπτά όρια ανάμεσα στην υιοθέτηση και την αφομοίωση ενός «ξένου» στοιχείου, σε συνδυασμό πάντα με το ενδεχόμενο της παράλληλης και αυτόνομης εξέλιξης. Φάνηκαν επίσης οι εγγενείς δυσκολίες κάθε διεπιστημονικής επικοινωνίας, αλλά και το πόσο γόνιμη και απαραίτητη είναι αυτή στην αρχαιολογία.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Αρχαίος Κόσμος, Γη και Περιβάλλον

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ήταν η διάλεξη του καθηγητή του ΕΜΠ Θεοδόση Τάσιου με θέμα τις «Αντιλήψεις του Αρχαίου Κόσμου για τη Γη και το Περιβάλλον», που δόθηκε στο Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας στις 13.1.2009. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για το Διεθνές Έτος για τον Πλανήτη Γη ο ομιλητής παρουσίασε τις θεωρίες που ανέπτυξαν οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι σε σχέση με το περιβάλλον συγκρίνοντάς τες μεταξύ τους, για να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για εξαιρετικά μοντέρνες αντιλήψεις, ακόμη και σε σχέση με τις δαρβινικές.

A.M.

«Η ύδραυλις κατά Ήρωνα και η ανακατασκευή της από την ΕΜΑΕΤ»

Αυτό είναι το θέμα διάλεξης του Δ. Καλλιγερόπουλου, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο της σειράς διαλέξεων της Εταιρείας Μελέτης της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας (ΕΜΑΕΤ). Η διάλεξη θα πραγματοποιηθεί στις 6.4.2009, στις 18:30, στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Καρ. Σερβίας 4, Αθήνα).

Ο οικισμός του Σκάρκου

Η δρ Μαρίζα Μαρθάρη της ΚΑ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων θα μιλήσει με θέμα τις ανασκαφές στον προϊστορικό οικισμό του Σκάρκου της Ίου, στο πλαίσιο των σεμιναρίων της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής. Η διάλεξη θα γίνει στα γαλλικά (6.4.2009, 18:00, Διδότου 6).

Η Αθήνα και οι πολεμιστές της: «Δημόσιον Σήμα»

Με αυτό το θέμα θα μιλήσει η Έλενα Βάλτερ-Καρύδη, καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Saarbrücken, στις 6.4.2009, σε εκδήλωση την οποία διοργανώνει η Εταιρεία των Φίλων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου (19:00, Αμφιθέατρο Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου).

Δύο διαλέξεις για την Αρχαία Μεσσήνη

Δύο διαλέξεις με θέμα «Αρχαία Μεσσήνη, νεότερες έρευνες» θα δώσει ο ομότιμος καθηγητής αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πέτρος Θέμελης. Την πρώτη διάλεξη διοργανώνει η Εταιρεία των Φίλων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και θα πραγματοποιηθεί στις 27.4.2009 (19:00, Αμφιθέατρο Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, Τσιτσα 1) και τη δεύτερη το περιοδικό «Φιλολόγος» του Συλλόγου Αποφοίτων της Φιλοσοφικής Σχολής ΑΠΘ στις 4.5.2009 (20:15, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Μ. Ανδρόνικου 6).

Σεμινάριο Μινωικής Αρχαιολογίας

Στο πλαίσιο του Σεμιναρίου Μινωικής Αρχαιολογίας, το διάστη-

μα Απριλίου-Ιουνίου έχουν προγραμματιστεί τρεις διαλέξεις, οι οποίες θα πραγματοποιηθούν στο κτίριο της Αρχαιολογικής Εταιρείας (Πανεπιστημίου 22, 18:30): Ο δρ Δημήτρης Μάτσας, προϊστάμενος της ΙΘ' ΕΠΚΑ, θα μιλήσει με θέμα «Το βορειοανατολικό Αιγαίο και η μινωική Κρήτη στη Μέση Χαλκοκρατία» (30.4.2009). Ο Jean-Claude Poursat, επίτιμος καθηγητής Αρχαιολογίας στο γαλλικό Πανεπιστήμιο Blaise Pascal, Clermont-Ferrand, και επί χρόνια διευθυντής των γαλλικών ανασκαφών στα Μάλια της Κρήτης, θα μιλήσει για τις ανασκαφές στην περιοχή (14.5.2009). Ο δρ Vasif Sahoglu (Πανεπιστήμιο Άγκυρας) θα μιλήσει με θέμα «Excavations at Çeşme-Bağlararası: New Perspectives on the Minoan Links of Western Anatolia» (στα αγγλικά), παρουσιάζοντας τα αποτελέσματα των ανασκαφών στον προϊστορικό οικισμό του Τσεσμέ (στα ανατολικά της Σμύρνης, απέναντι από τη Χίο), που μαρτυρούν στενές σχέσεις με τη μινωική Κρήτη και τις Κυκλάδες κατά τη Μέση Χαλκοκρατία (11.6.2009).

«Αμοργός: η αρχαία πόλη της Μινώας και τα μεμονωμένα οχυρά (Πύργοι)»

Αυτό είναι το θέμα διάλεξης που θα δώσει η Λίλα Μαραγκού, ομότιμη καθηγήτρια Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο πλαίσιο εκδήλωσης που διοργανώνεται σε συνεργασία με το περιοδικό «Φιλολόγος» του Συλλόγου Αποφοίτων της Φιλοσοφικής Σχολής ΑΠΘ και η οποία θα πραγματοποιηθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (27.4.2009, 20:15).

BIBLIA

N'oubliez pas de vivre, Goethe et la tradition des exercices spirituels
Pierre Hadot
Albin Michel, Paris 2008

Πρόκειται για το τελευταίο βιβλίο του γνωστού Γάλλου φιλο-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

σόφου, ο οποίος μελετώντας κείμενα του Γκαίτε αναφέρεται και στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία (Επίκτητος και Μάρκος Αυρήλιος) ως υπόβαθρο της σύγχρονης σκέψης. Ο Γκαίτε πρέσβευε πως κανείς πρέπει να ζει το παρόν, χωρίς να αναλώνεται στη νοσταλγία του παρελθόντος ή του μέλλοντος.

Τρίπολη

Νίκος Γρηγοράκης
εκδ. Μίλητος, Αθήνα 2008

Γνωστός κριτικός Τέχνης, ο συγγραφέας μάς δείχνει σφαιρικά την Τρίπολη, όπως δεν την έχουμε δει ποτέ, ακόμα και αν την επισκεπτόμαστε συχνά. Χάρη στην πολύ ωραία δουλειά που έχει γίνει, παρακολουθούμε τη ζωή της πόλης, από τα οθωμανικά χρόνια ως το τέλος του 20ού αιώνα. Άνθρωποι, κτίρια και καταστάσεις περνούν μπροστά στα μάτια μας, ζωντανές, σαν καλογυρισμένο ντοκιμαντέρ.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας

Γεωργία Εμμ. Χατζή
εκδ. Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννης Λάτσης, Αθήνα 2008

Στις 367 σελίδες της έκδοσης προβάλλονται τα πλέον αντιπροσωπευτικά έργα τέχνης του Αρχαιολογικού Μουσείου της Ολυμπίας, ορισμένα από την έκθεση του Παλαιού Μουσείου αλλά και μερικά από τις αποθήκες, και ιδιαίτερα από τη μοναδική ανά τον κόσμο σε πλούτο αναθημάτων χαλκοθήκη. Μεγάλο μερίδιο στη λεπτομερή ξενάγηση στους θησαυρούς της Ολυμπίας έχει η φωτογραφική καταγραφή των εκθεμάτων. Τα καταποιστικά κεί-

μενα της έκδοσης φέρουν την υπογραφή της διευθύντριας του Μουσείου Ολυμπίας, Γεωργίας Χατζή.

A.M.

Η Τηνιακή Μαρμαροτεχνία. Ιστορία και Τέχνη

Αλέκος Ε. Φλωράκης
εκδ. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2008

Με την ευκαιρία των εγκαινίων του Μουσείου Μαρμαροτεχνίας στον Πύργο Τήνου, δημιουργήμα του ΠΙΟΠ, εκδόθηκε το σύντομο αλλά συνοπτικό αυτό πόνημα. Χάρη στον Αλ. Φλωράκη μαθαίνουμε και κατανοούμε την τέχνη του μαρμάρου με τις τηνιακές της ιδιαιτερότητες και γνωρίζουμε τους ντόπιους καλλιτέχνες και το έργο τους.

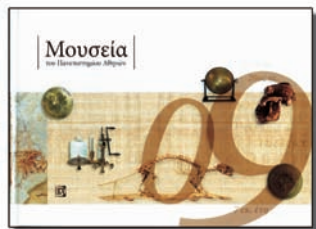
Οδοιπορικό στην Τήνο του Μαρμάρου

Αλέκος Ε. Φλωράκης
εκδ. Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα 2008

Με συνοδευτικό έναν χάρτη της Τήνου στον οποίο σημειώνονται τα λατομεία μαρμάρου (λευκού-φαιού και πράσινου), οι προβλήτες φόρτωσης και τα σχιστήρια, ο οδηγός αυτός περιγράφει, εξηγεί και εικονογραφεί τις πηγές, τα έργα και τις θέσεις όπου δεσπόζει το τηνιακό μάρμαρο.

Μουσεία του Πανεπιστημίου Αθηνών: Ημερολόγιο 2009

εκδ. Παρισιανού Α.Ε., Αθήνα

Καλαίσθητο και πολύ χρήσιμο ημερολόγιο της νέας χρονιάς που παρουσιάζει συνοπτικά – και με εικονογράφηση – τα 13 πανεπιστημιακά Μουσεία της Αθήνας (Ανθρωπολογικό, Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, Βιβλικής και Χριστιανικής Αρχαιολογίας και Τέχνης, Βοτανικό, Εγκληματολογικό, Ζωολογίας, Ιστορίας, Ιστορίας και Παιδείας,

Κρανιοπροσωπικής Εξέλιξης, Ορυκτολογίας-Πετρολογίας, Παλαιοντολογίας, Φαρμακολογίας, Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας) μερικά από τα οποία αγνοούσαμε παντελώς, ελλείψει πληροφόρησης.

Απτέρα

επιμ.-κείμενα: Βάννα Νινιού-Κινδελη
εκδ. ΥΠ.ΠΟ.-ΚΕ΄ ΕΠΚΑ, Αθήνα χχ

Δίγλωσση έκδοση (ελληνική, αγγλική) πολύ προσεγμένη στα κείμενα και την πλουσιότερη εικονογράφηση, λευκώματος, που μας ξεναγεί από τον 8ο αιώνα π.Χ. έως τον 19ο αιώνα μ.Χ., στον τόσο ενδιαφέροντα χώρο του άψογα ανασκαμμένου αυτού οικισμού της ΒΔ Κρήτης.

Ιστορική Αρχαιολογία Ναυπάκτου

Ιωάννης Νεραντζής
εκδ. Ίφιτος, Αργίνιο 2007

Μια μελέτη που εξετάζει και αναλύει το θέμα της σφαιρικά και σε βάθος. Η Ιστορική Αρχαιολογία της Ναυπάκτου μας προσφέρει την πλήρη εικόνα της πόλης αυτής με την πολύ μακρά ιστορία και της γύρω περιοχής της, που είναι πλούσια σε μνημεία και μνημεία.

Ο βυζαντινός πολιτισμός και οι Σλάβοι

Alexander Avenarius
εκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήνα 2008

«Το πρόβλημα της πρόσληψης και του μετασχηματισμού του βυζαντινού πολιτισμού από τους Σλαβικούς λαούς (από τον 6ο έως τον 12ο αιώνα)» είναι ο υπότιτλος του πονήματος αυτού που εξετάζει τις διαφορετικές σχέσεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με τους Σλάβους, οι οποίοι διαμόρφωσαν τον δικό τους, ίδιο, πολιτισμό, με επιδράσεις βυζαντινές, ανάλογα με το κάθε

φύλο, την περιοχή που κατείχαν και τις σχέσεις του με τη βυζαντινή διοίκηση. Η πολύ καλή μετάφραση είναι της Αγγελικής Δεληκάρη.

Τα Γρεβενά και η παλιοντολογία

Ευαγγελία Σ. Τσουκαλά
εκδ. της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Γρεβενών, 2007

Το κινήγι των ελεφάντων του παρελθόντος στην περιοχή των Γρεβενών είναι ο τίτλος ενός μικρού βιβλίου που βασίζεται σε ευρήματα του 1990-1995, σκελετικών υπολειμμάτων ενός απολιθωμένου ελέφαντα στην περιοχή των Γρεβενών. Καταποιστικό για την παλιοντολογία, διαβάζεται εύκολα χάρη και στη σωστή εικονογράφηση.

Αργοσαρωνικός

πρακτικά συνεδρίου
επιμ. Ελένη Κονσολάκη
εκδ. Δήμος Πόρου, Αθήνα 2008

Ο πολύ ενδιαφέρων Γ΄ τόμος των πρακτικών του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αργοσαρωνικού, που πραγματοποιήθηκε στον Πόρο στις 26-29.6.1998, περιλαμβάνει 25 μελέτες για τη Βυζαντινή Μεταβυζαντινή Εποχή και τους Νεότερους χρόνους (σ. 11-408) και 13 μελέτες για τη Γεωλογία και το φυσικό περιβάλλον (σ. 411-526).

Τήνος. Χάρτες - Ενδυμασίες

Αικατερίνη Ν. Σαράφη
εκδ. Καστανιώτη & Διάττων,
Αθήνα 2008

Υποδειγματικό λεύκωμα για την Τήνο, προσεγγμένο και στις λεπτομέρειες, από έναν άνθρωπο που ξέρει να αγαπά δημιουργικά. Χάρτες, ενδυμασίες και κείμενα περιηγητών, από τον 15ο ως τον 19ο αι., μας μαρτυρούν το χαρακτήρα της Τήνου και τη σημασία που είχε το νησί στο πέρασμα των αιώνων.

Βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη

επιστ. επιμ.: Κωνσταντίνος Σκαμπαβίας, Νανώ Χατζηδάκη Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου, Αθήνα 2007

Ένας κατάλογος που έλειπε από την ελληνική βιβλιογραφία. Σημαντικό για τους μελετητές της βυζαντινής περιόδου, είναι συγχρόνως ένα εποικοδομητικό και συνάμα ευχάριστο πόνημα για όσους ενδιαφέρονται και αγαπούν τη βυζαντινή τέχνη. Τα 239 έργα που περιλαμβάνει ο κατάλογος (φωτογραφία, παρουσίαση, ανάλυση, βιβλιογραφία) είναι σχολιασμένα από διακεκριμένους επιστήμονες και αποτελούν επιλογή που έγινε με βάση την καλλιτεχνική και την ιστορική τους αξία, μέσα από τις πλούσιες συλλογές του Μουσείου.

Η Ελληνική κληρονομιά στα μεγάλα Μουσεία του κόσμου

δημ.σ. επιμ.: Παρασκευή Κατμερτζή εκδ. Μίλητος, Προσφορά εφημερίδας «Τα Νέα», Αθήνα 2009 (10 Ιαν.)

Πλούσια εικονογραφημένο λεύκωμα που μας ξεναγεί στις ελληνικές συλλογές των Ξένων Μου-

σείων (Βρετανικό, Ερμιτάζ, Βενετίας Ελληνικού Ινστιτούτου, Λούβρο) αποκαλύπτοντας έργα που έπαιξαν πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής αισθητικής και αγάπης για τον ελληνικό πολιτισμό.

Ο κήπος της Αμαλίας

Αλέξανδρος Παπαγεωργίου-Βενετάς εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 2008

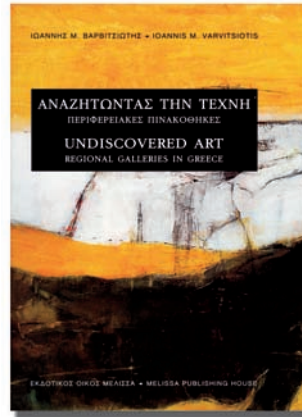
Η έκδοση αυτή, μέσα από εμπειριστατωμένα κείμενα, ιστορικά σχέδια και φωτογραφίες προσφέρει ευρύ φάσμα γνώσεων στο πλαίσιο της αφήγησης της γοητευτικής ιστορίας του Εθνικού Κήπου. Ο αναγνώστης εισάγεται στο ιστορικό περιβάλλον και στις ανταγωνιστικές προτάσεις για τον πολεοδομικό σχεδιασμό της Αθήνας και των ανακτόρων, φτάνοντας στον Κήπο της Αμαλίας, η οποία συνέλαβε το έργο ως χώρο αναψυχής με τριπλή λειτουργία: κήπο των ανακτόρων, δημόσιο πάρκο και βολαντικό κήπο. Ο συγγραφέας μελέτησε σχετικά το οθωνικό αρχείο των ΓΑΚ, αλλά και το μοναδικό σχέδιο της δημιουργίας του Κήπου, που βρέθηκε πρόσφατα στο Μόναχο. Είναι το σχέδιο του Γάλλου κηπουρού Μπαρό, ο οποίος μαζί με Γερμανό συνάδελφό του και τον αρχιτέκτονα Έντουαρντ Ρίντελ (επιβλέπων την αποπεράτωση των ανακτόρων) ήταν οι βασικοί συνεργάτες της Αμαλίας. Ο τόμος αναλύει την εξέλιξη του κήπου σε τρεις άξονες: τα στάδια χωρικής επέκτασης, τη μορφολογία των χαράξεων των εσωτερικών δρόμων, παρτεριών και κτισμάτων, και τον πλούτο και την ποικιλία των φυτικών επιλογών. Το τελευταίο κεφάλαιο του τόμου αφιερώνεται στο μέλλον του Εθνικού Κήπου, στις αλλοιώσεις και τις ποικίλες απειλές.

A.M.

Αναζητώντας την Τέχνη

Ιωάννης Βαρβιτσιώτης εκδ. Μέλισσα, 2008

Με τον επεξηγηματικό υπότιτλο «Περιφερειακές Πινακοθήκες», το λεύκωμα αυτό κυριολεκτικά μας αποκαλύπτει θησαυρούς που

μένουν άγνωστοι στο ευρύ κοινό, σε περιφερειακές Πινακοθήκες. Κι αυτό γιατί είτε αγνοούμε την ύπαρξή τους είτε, όταν κάνουμε μια εκδρομή, δεν μπαίνουμε στον κόπο να τις επισκεφτούμε. Η δίγλωσση (στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα) αυτή έκδοση λοιπόν, δίνοντάς μας την ευκαιρία να γνωρίσουμε τι θησαυρούς κρύβουν τόσες Περιφερειακές Πινακοθήκες, μας βοηθά να οργανώνουμε καλύτερα τις εκδρομές μας, προσθέτοντας και άλλους στόχους.

Πολτισμός και Φυσική επιλογή 2

Κωνσταντίνος Δημ. Μαρίτσας εκδ. «Ζαχάρι Στογιάνοφ» Σόφια, Βουλγαρία, «Σβ. Κλίμεντ Όχριντσκι» Πανεπιστημίου Σόφιας, Σόφια 2007

Ο δεύτερος τόμος του βιβλίου που φιλοδοξεί να εξηγήσει τον κόσμο μας «χωρίς Νόμους, Σκοπούς, Κανόνες, Θεωρίες, Αίτια και Αποτελέσματα, παρά μόνο με την σκέψη και την καθομιλουμένη γλώσσα, απαλλαγμένη από παγιωμένες «επιστημονικές» και «φιλοσοφικές» έννοιες».

Επανεκδόσεις

Ο εκδοτικός οίκος Δ. Ν. Παπαδήμα, από τους πιο δραστήριους σε θέματα Ιστορίας-Αρχαιολογίας, επανεξέδωσε πρόσφατα τέσσερις τίτλους: 1) *Μέσα επικοινωνίας στην αρχαία Ελλάδα*, της Corine Coulet, μετάφραση του Κώστα Τσιπαράκη (β' έκδ. 2008), 2) *Αρχαία Ιατρική*, της Antje Krug, μετάφραση του Θεόδωρου Σαρτζή (γ' έκδ. 2008), 3) *Ιστορία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, του Henri Tonnet, με-

τάφραση της Μαρίας Καραμάνου και του Πάνου Λιαλιάτση (β' έκδ. 2009), 4) *Η καθημερινή ζωή στο Βερολίνο την εποχή του Χίτλερ*, του Jean Marabini, μετάφραση Ελπινίκης Βανδώρου και Δημήτρη Βανδώρου (γ' έκδ. 2008).

Ο Αρχιλόχος και η εποχή του

Πρακτικά 2ου Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων επιμ.: Ντόρα Κατσωνοπούλου, Ιωάννης Πετρόπουλος, Στέλλα Κατσαρού

εκδ. Ινστιτούτο Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων, Αθήνα 2008

Εκδόθηκε από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας Πάρου & Κυκλάδων (ΙΑΠΚ), ο τόμος των Πρακτικών του 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Αρχαιολογίας Πάρου & Κυκλάδων *Ο Αρχιλόχος και η Εποχή του*, με την επιμέλεια της Προέδρου του ΙΑΠΚ Αρχαιολόγου Ντόρας Κατσωνοπούλου, του Φιλολόγου Ιωάννη Πετρόπουλου και της Αρχαιολόγου Στέλλας Κατσαρού. Ο τόμος είναι ο δεύτερος (II) της σειράς Πρακτικών Διεθνών Συνεδρίων με τον ειδικότερο τίτλο Paros, αφιερωμένων στην Πάρο και τις Κυκλάδες, που οργανώνονται από το Ινστιτούτο Αρχαιολογίας Πάρου & Κυκλάδων (ΙΑΠΚ) και πραγματοποιούνται στην Παροικία της Πάρου ανά πενταετία. Το εξώφυλλο της εξαιρετικής σε ποιότητα φροντισμένης έκδοσης, κοσμήι ο εμπροσθότυπος ασημένιου νομίσματος της Πάρου της ύστερης Ελληνιστικής περιόδου (75 π.Χ.), με παράσταση του Αρχιλόχου που κρατά λύρα στο αριστερό χέρι και βιβλίο στο δεξί.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

Ο πολυσέλιδος τόμος περιλαμβάνει συνολικά 30 επιστημονικές εργασίες που κατανέμονται σε δύο μέρη. Το Μέρος I, με τον τίτλο «Αρχιλόχος. Η προσωπικότητα και το έργο του», περιέχει 16 εργασίες ειδικών φιλολόγων αναφορικά με την ποίηση και την προσωπικότητα του Αρχιλόχου. Το Μέρος II, με τον τίτλο «Η εποχή του Αρχιλόχου. Μνημεία και καλλιτεχνικές αναπαραστάσεις», περιλαμβάνει 14 άρθρα αρχαιολόγων και ιστορικών για την ιστορία και αρχαιολογία της Πάρου, της Θάσου και των Κυκλάδων την εποχή του Αρχιλόχου.

Στην αρχή του Μέρους I, ερευνάται η φήμη του Αρχιλόχου ως ποιητή και ως προσώπου στις αρχαίες πηγές (Gerber) και επιχειρείται η κατανόηση της βιογραφίας του ποιητή και του μύθου που την περιέβαλε μέσα από την εξέταση των δελφικών χρησμών για τον Αρχιλόχο (Por-

tulas). Η ιαμβική πλευρά του Αρχιλόχου αποτελεί αντικείμενο αρκετών εργασιών (Hawkins, Rotstein, Riu) ενώ προτείνεται ότι ο ίαμβος στον Αρχιλόχο είναι κοσμικό και μάλιστα συμποτικό είδος (Kantzios) και επιχειρείται η κατανόηση του Αρχιλόχου ως ποιητή-προσώπου μέσα από τη λειτουργία του ως ποιητή του ίαμβου (Lavigne). Μια άλλη ομάδα ειδικών αφιερώνει τα άρθρα της στην ερμηνεία της ερωτικής ποίησης του Αρχιλόχου με στόχο την κατανόηση του ποιητή ως εραστή (Strauss Clay) ή επιχειρώντας την ερμηνεία διάσημων έργων του, όπως η Επωδός της Κολωνίας, με συγκριτικά στοιχεία από αρχαίες λατρείες της Πάρου και τη σύγχρονη δημοτική ποίηση (Πετρόπουλος). Με βάση το περιεχόμενο κάποιων επωδών του ποιητή προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ο Αρχιλόχος χρησιμοποίησε την ποίησή του για να στραφεί εναντίον

προσωπικών αντιπάλων στην πολιτική ή ιδιωτική του ζωή (Bowle). Ποιήματα του Αρχιλόχου σχετικά με τον πόλεμο και τη ζωή των πολεμιστών εξετάζονται επίσης με στόχο την κατανόησή του ως ποιητή-πολεμιστή (Lavelle, Τσαντσάνογλου) ενώ προσφέρονται νέες εισηγήσεις στην ερμηνεία ποιημάτων του Αρχιλόχου (Boegehold, Correa). Τέλος, αναζητούνται τα κοινά στοιχεία ανάμεσα στην ποίηση του Αρχιλόχου και του Οδυσσέα Ελύτη (Γεωργούσης) και αναλύεται η υποδοχή του Αρχιλόχου και της ποίησής του στη σύγχρονη Ελλάδα (Ζερβού).

Στο Μέρος II, η εποχή του Αρχιλόχου και τα μνημεία που σχετίζονται με τη λατρεία του στην Πάρο συζητούνται με βάση τη φιλολογική, επιγραφική και αρχαιολογική μαρτυρία από την Πάρο, την αποικία της στη Θάσο, τις Κυκλάδες και την περιοχή της Εφέσου στη Μικρά Ασία. Στην αρχή, παρουσιάζεται μια γενική άποψη της πολιτικής οικονομίας της Πάρου τον 7ο αι. π.Χ. και ερευνάται ο ρόλος του Αρχιλόχου σε αυτήν (Tandy). Η λατρεία του Αρχιλόχου στην Πάρο μεταξύ του 6ου αι. π.Χ. και του 3ου αι. μ.Χ. συζητείται επί τη βάσει της παριανής εικονογραφίας (Clay) και της ερμηνείας της Επιγραφής του Μνησιεπή (Nagy), και τα πορτραίτα του ποιητή αναλύονται στο πλαίσιο της απεικόνισης των ποιητών σε σχέση με λατρευτικές δράσεις (Corso). Η νέα ελεγεία του Αρχιλόχου για τον Αρκάδα ήρωα Τήλεφο που ανακαλύφθηκε πρόσφατα στην Οξφόρδη, παρουσιάζεται και ερμηνεύεται για πρώτη φορά υπό το φως της φιλολογικής μαρτυρίας και αναπαραστάσεων στην αρχιτεκτονική γλυπτική στο ναό της Τεγέας και το Βωμό του Περγάμου (Κατσωνοπούλου). Με βάση νέες εισηγήσεις (Ohnesorg, Παρτίδα), προτείνονται αρχιτεκτονικές αποκαταστάσεις μνημείων του Αρχιλόχου στην Πάρο. Ευρήματα κεραμικής από την Παροικία με παραστάσεις σκηνών μάχης και γεωργικής ασχολίας εξετάζονται για να διερευνηθεί η σχέση και αλληλεπίδραση μεταξύ ποίησης και ζωγραφικής (Ζαφειρο-

πούλου) ενώ κεραμική της Πάρου και της Νάξου συζητούνται με σκοπό τη διερεύνηση πιθανών επιδράσεων μεταξύ των δύο νησιών (Σημαντώνη-Μπουρνιά). Στο ευρύτερο πλαίσιο κατανόησης του κυκλαδικού κόσμου την εποχή του Αρχιλόχου, παρουσιάζονται και συζητούνται τα πρόσφατα αρχαιολογικά ευρήματα από το Δεσποτικό κοντά στην Αντίπαρο (Κουράγιος). Ο αποικισμός της Θάσου σε σχέση με τον Αρχιλόχο και την εποχή του διαφωτίζεται μέσα από την παρουσίαση των αρχαιολογικών δεδομένων των πρόσφατων ανασκαφών στη Θάσο (Blonde κ.ά.) και της κεραμικής παραγωγής από την αποικία των Παρίων (Coulié). Τέλος, ο κόσμος της Εφέσου κατά την εποχή του Αρχιλόχου συζητείται από την πλευρά της αρχιτεκτονικής και της φιλοσοφίας (Bammer) και σε σχέση με τη λατρεία της Εφέσας Αρτέμιδος (Muss).

Διάθεση της έκδοσης: βιβλιοπωλείο Andromeda Books, Μαυρομιχάλη 46-50, Αθήνα

Ντόρα Κατσωνοπούλου

Δρ Αρχαιολόγος του

Πανεπιστημίου Cornell

Πρόεδρος του Ινστιτούτου

Αρχαιολογίας Πάρου & Κυκλάδων

Ο Μέντωρ

περιοδική έκδοση

τεύχος 89 (Οκτώβριος 2008)

Το τεύχος 89 περιλαμβάνει κείμενο του Στέφ. Δ. Ήμελλου με τίτλο «Η "Αρχαιολογία Ελληνική" του Γρηγορίου Παλιουρή. Παρατηρήσεις και Σχόλια».

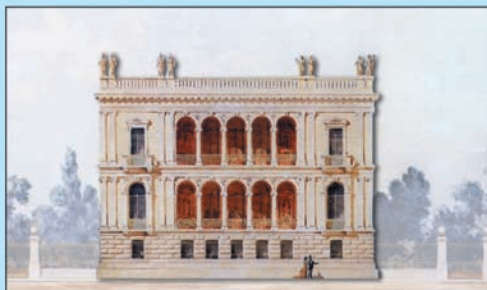
Σύναξη

περιοδική έκδοση

τεύχος 108 (Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2008)

Το τεύχος αυτό, με τίτλο «Θρησκείες, θεολογίες και κοινωνική συνείδηση», επικεντρώνεται στο γεγονός ότι πλήθος μεταφυσικών προτάσεων, πίστσεων και κατανόησεων της μεταφυσικής κινούνται στην κοινωνική πραγματικότητα, πράγμα που συχνά παραβλέπουν όσοι αυταπατώνται ότι λέξεις κοινής χρήσης όπως «θεολογία» ή «θρησκεία» αντιστοιχούν σε ένα και μόνο πράγμα.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Το Νομισματικό Μουσείο στεγάζεται στο Ιλιού Μέλαθρον, κατοικία του αρχαιολόγου Ερ. Σλήμαν, έργο του αρχιτέκτονα Ερ. Τσίλερ. Η μόνιμη έκθεση παρουσιάζει την ιστορία του νομίσματος από τον αρχαίο ελληνικό κόσμο ως τη σύγχρονη εποχή προβάλλοντας τον τρόπο κατασκευής και ελέγχου, το νομισματικό σύστημα, το συμβολισμό των παραστάσεων, την αγοραστική αξία και την κυκλοφορία του νομίσματος καθώς και τη σχέση των ανθρώπων με το χρήμα.

Καθημερινά (εκτός Δευτέρας): 08.30 - 15.00

Είσοδος 3€ / μειωμένο 2€

Ακουστική Ξενάγηση δωρεάν

Ελευθερίου Βενιζέλου (Πανεπιστημίου) 12, 106 71 Αθήνα

Τηλ. 210 3643 774, 3612 519

www.nma.gr

Πρόσβαση: Σταθμός Μετρό Σύνταγμα

Messinia o Belveder*

Θα ήθελα κατ' αρχήν να ευχαριστήσω τη Διευθύντρια της 26ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων κ. Ευγενία Χαλκιά για την ευκαιρία που έδωσε σ' εμένα και τον συνάδελφό μου κ. Μιχάλη Κάππα να συμβάλουμε στην έκδοση του λευκώματος *Μεσσηνία-Τόπος-Χρόνος-Άνθρωποι* των εκδόσεων Μίλητος. Ενόσ λευκώματος που όχι μόνο παρουσιάζει με επιστημονικά άρτιο τρόπο την πλούσια ιστορική παράδοση και την πληθώρα των μνημείων της Μεσσηνίας, αλλά αναδεικνύει παράλληλα, χάρις στο εξαιρετικό φωτογραφικό υλικό, το χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτού του τόπου: το υπέροχο φυσικό περιβάλλον, το οποίο έχει υμνηθεί διαχρονικά από τον Ευριπίδη, το μεσαιωνικό *Χρονικόν του Μορέως*, τους ευρωπαϊούς περιηγητές, μέχρι τους ερευνητές του 20ού αιώνα. Με μία μικρή σταχυολόγηση αποσπασμάτων πασίγνωστων αλλά και λιγότερο γνωστών έργων καταδεικνύεται ότι δύσκολα ο επισκέπτης του Ν.Δ. άκρου της Πελοποννήσου μένει ασυγκίνητος από την ομορφιά του φυσικού τοπίου.

Η αρχαιότερη περιγραφή της Μεσσηνίας ως περιοχής εύφορης, γεμάτης νερά και με ήπιο κλίμα χειμώνα-καλοκαίρι απαντά στο χορικό από την χαμένη τραγωδία του Ευριπίδη *Κρεσφόντης*. Σύμφωνα με τη μυθολογία, κατά την κάθοδο των Δωριέων στην Πελοπόννησο και τη διανομή των βασιλείων ο Κρεσφόντης διεκδίκησε και κέρδισε, χρησιμοποιώντας ευφυές τέχνασμα, την Μεσσηνία, που ο μεγάλος τραγωδός εκθειάζει ως «καλλίκαρπον, κατάρτυτον τε μυρίοις νόμασι, και βουσί και ποιμήσιν ευβοτωπάτην ούτ' εν πνοαίσι χείματος δυσχείμερον, ούτ' αυ θεθρίπποις ηλίου θερμήν άγαν».

Από λογοτεχνική άποψη το κείμενο του γασμούλου, δηλ. ελληνολατίνου, άγνωστου συγγραφέα του *Χρονικού* της κατάκτησης του Μοριά από τους Φράγκους είναι ασήμαντο. Είναι πάντως σπουδαίο για τις άφθονες πληροφορίες και τα νέα στοιχεία που παρουσιάζει σε ένα γλωσσικό ιδίωμα πλήρες φραγκισμών. Αφηγούμενος την ήττα των Ελλήνων από τους σταυροφόρους στη Μεσσηνία, αν και ο μισελληνισμός του είναι διάχυτος, δεν κρύβει το θαυμασμό του για τον τόπο: «Κι αφότου εκερδίσασιν την Καλομμάτα οι Φράγκοι κ' είδαν τον τόπον έμνοστον, απλήν, χαριτωμένον, τους κάμπους γαρ και τα νερά, το πλήθος των λιβαδιών...»

Με αφορμή τους στίχους του *Χρονικού του Μορέως* ο Αδαμάντιος Αδαμαντίου στο μελέτημά του «Η Καλαμάτα των Βιλλαρδουίνων», που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Αθήνα* το 1908 και αναδημοσιεύτηκε στα *Μεσσηνιακά τόμος Β'* του Μίμη Φερέτου, επισημαίνει πως από όλα τα μέρη της Πελοποννήσου που κατέκτησαν οι Φράγκοι, η Μεσσηνιακή πεδιάδα και η Καλαμάτα τους γοήτευσαν περισσότερο. Ο Αδαμάντιος Αδαμαντίου γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1875 και αφού ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Αθήνα και τη Ρωσία διορίστηκε πρώτος Έφορος Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και Καθηγητής Βυζαντινής Τέχνης και Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Στον επίλογο του άρθρου του έκδηλο είναι το πόσο τον είχε μαγέψει ο γενέθλιος τόπος: «Και αληθώς, όταν θεάσαι από το Κάστρον της Καλαμάτας την πέριξ ωραίαν φύσιν, τον χείμαρρον του Νέδωνος από σχιζομένων μακράν ορέων κατερχόμενον, την απέναντι όχθην του με τους σειομένους δόνακας, μακράν τα βουνά της Κορώνης και της Μάνης, την Μεσσηνιακήν πεδιάδα ως κήπον απέραντον, ως *ανθοδέσμη*, όπως λέγει ο Chateaubriant, και τον αγκαλιάζοντα αυτήν Μεσσηνιακόν κόλπον, τότε και ο ίδιος αισθάνεσαι την αγάπην των πριγκίπων του Μορέως και τον θαυμασμόν των Φράγκων προς την αληθώς *μακαρίαν* ταύτην χώρα.»

Μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453 η Ελλάδα ως περιοχή λησμονείται από τους Ευρωπαίους για δύο αιώνες. Από το τέλος του 17ου και κατά τον 18ο αιώνα όμως, οι κλασικές σπουδές στη Δύση, εμπνεόμενες από ένα νοσταλγικό όραμα της αρχαιότητας, γνωρίζουν μεγάλη άνθηση. Αυτό προκαλεί αύξηση του αριθμού των ευρωπαϊών περιηγητών που επισκέπτονται την Ελλάδα. Ο γάλλος ζωγράφος, αρχιτέκτονας και λογοτέχνης Antoine-Laurent Castellan ταξίδεψε στην Πελοπόννησο το καλοκαίρι του 1797. Στο έργο του *Επιστολές περί του Μορέως* εκθέτει τις εντυπώσεις του υπό μορφή επιστολών, ακολουθεί δηλ. τη συνήθη φιλολογική τεχνική της εποχής του. Στην 23η επιστολή περιγράφει πως, αναχωρώντας από τα Φιλιατρά, διανυκτέρευσαν σ' ένα μοναστήρι και το άλλο πρωί ο πιο μορφωμένος μοναχός τους οδήγησε «στην κορυφή του ψηλότερου βουνού της αλυσίδας που χωρίζει την αρχαία Μεσσηνία από την Αρκαδία» (Η Κυπαρισσία από τον 11ο αιώνα ονομάζεται Αρκαδία ή Αρκαδιά). Μένει έκθαμβος από τη θέα: «Σκιαγράφησα ήδη μερικές ευχάριστες περιοχές του Μοριά· εδώ οι χρωστικές μου θα ήσαν ανεπαρκείς». Συνεπαρμένος από το μεγαλείο της φύ-

σης ο Castellan καλεί τους καλλιτέχνες της πατρίδας του να ταξιδέψουν στην Ελλάδα και τους βεβαιώνει «θα δρέψετε μία πλούσια συγκομιδή καινούργιων και υπέροχων ιδεών». Ο ίδιος φιλοτέχνησε οκτώ χαρακτηριστικά, όπου αναπαριστά τοπία και σκηνές του μεσσηνιακού χώρου μεταξύ των οποίων και τα εξής: Άποψη φρουρίου Κορώνης, Άποψη Ναυρίνου με το αρχαίο Υδραγωγείο, Κρήνη με αρχαίες κατασκευές στο Ναυρίνο, Είσοδος των Φιλιατρών.

Ο αρχιτέκτονας Abel Blouet, υπεύθυνος της ενότητας Αρχιτεκτονική-Γλυπτική, της Γαλλικής Αποστολής του Μορέως στον πρώτο από τους τρεις τόμους του έργου του που εκδόθηκε το 1831, στο κεφάλαιο με τίτλο *Διαδρομή από την Ανδρούσα στο Μαυρομάτι (Μεσσηνή)* αναφέρει ότι, αναχωρώντας η ομάδα των επιστημόνων από την εκκλησία της Σαμαρίνας για να φθάσουν στο Μαυρομάτι, επισκέπτονται ένα μοναστήρι «αρκετά σημαντικό», όπως το χαρακτηρίζει, το νεότερο καθολικό της Παναγίας του Βουλκάνου. Εντυπωσιασμένος από την τοποθεσία περιγράφει με λόγια σχεδόν ποιητικά την θέα που αντικρίζει. Αξιοσημείωτο είναι ότι, ενώ ο Abel Blouet έλκεται κυρίως από τα αρχαία ερείπια, στη Μεσσηνία αποσπούν την προσοχή του και τέσσερις ελληνικές, όπως τις ονομάζει, εκκλησίες: η Σαμαρίνα, ο Άγιος Γεώργιος Ανδρούσας, η Νέα Μονή Βουλκάνου και η άγνωστη εκκλησία του Οσφίνο στη Μεθώνη, υπέροχα σχέδια των οποίων μας έχει χαρίσει.

Από το 1881 μέχρι το 1888 το περιοδικό *Έσπερος* (σύγγραμμα περιοδικόν μετά εικόνων εκδιδόμενον εν Λειψία, συντάκτης Δρ. Ι. Περβάνογλος εν Λειψία) δημοσιεύει κείμενα αρχαιολογικού ενδιαφέροντος από την Ελλάδα. Στο τεύχος αρ. 39 της διετίας 1882-1883 υπάρχει μικρό κείμενο για την Καρδαμύλη: «Εξακολουθών τις προς νότον την οδόν την άγουσαν από Καλαμών προς τον Μαλέα, φθάνει μετά τρεις περίπου ώρας εις την Καρδαμύλην, μικρόν χωρίον της Μάνης [...] Ότι δε επαυξάνει την ωραιότητα της σκηνής είναι και οι τετράγωνοι πύργοι, κείμενοι εν μέσω του χωρίου και ανακαλούντες εις την μνήμην χρόνους παρελθόντας, καθ' ους η Καρδαμύλη μετείχε των εμφυλίων των Μανιατών πολέμων, παρέχοντες δε εις το χωρίον θέαν μεσαιωνικής τινός πόλεως της Ιταλίας». Ακολουθεί μία σύντομη αναφορά στον ατρόμητο οπλαρχηγό Μούρτζινο και συνεχίζει με την περιγραφή της μαγευτικής θέας από το ύψωμα όπου σώζονται τα ερείπια του οχυρού πύργου του.

Στον αντίποδα της Μάνης με την άγρια ομορφιά των βράχων και της γκριζας πέτρας βρίσκεται η «αμμουδερή Πύλος» ή «Πύλος ημαθόεις» κατά τον Όμηρο. Είναι σπάνιο μια περιοχή τόσο ευνοημένη από τη φύση να αποτελεί συγχρόνως το σκηνικό τόσων σπουδαίων ιστορικών γεγονότων. Ο γνωστός αρχαιολόγος Γιώργος Παπαθανασόπουλος, χάρις στον οποίο αναστηλώθηκε το Νικόκαστρο την πενταετία 1982-1987, στον πρόλογο του βιβλίου του *Πύλος-Πυλία* γράφει: «Αν βρεθείς στο Παλιό Ναβαρίνο μια ηλιόλουστη χειμωνιάτικη ημέρα, όταν υπάρχει εξαιρετική ορατότητα και αφήσεις λίγη ώρα τη ματιά σου να πλανηθεί στους αμμόλοφους της Βοϊδοκοιλιάς, στη Σφακτηρία, στο Νικόκαστρο, στον Αϊ-Νικόλα, και γυρίσεις προς τα βουνά της Κυπαρισσίας, το Αιγάλεω, σε ένα τοπίο εντυπωσιακά όμορφο ακόμα και για την Ελλάδα, είναι αδύνατο να μη νιώσεις να σε συναρπάζουν οι παλμοί της Ιστορίας και του Μύθου.»

Ο ενετός χαρτογράφος Pier Antonio Pacifico περιηγήθηκε την Πελοπόννησο με εντολή της Γερουσίας της Βενετίας από το 1684 έως το 1687. Στην έκδοση *Esatta Notizia del Peloponneso*, που ακολούθησε, επιλέγει ως τίτλο του κεφαλαίου που αφορά στη Μεσσηνία τρεις μόνο λέξεις, με τις οποίες όμως κατορθώνει να συμπυκνώσει το θαυμασμό του γι' αυτή την επαρχία του Μοριά: Messinia o Belveder, δηλαδή Μεσσηνία ή Πανόραμα.

Στον 21ο αιώνα το πανόραμα του περιβάλλοντος, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με μνημεία όλων των περιόδων, αποτυπώνεται στις σελίδες του λευκώματος των εκδόσεων Μίλητος. Ίσως πάλι μόνο όποιος βιώνει 12 μήνες το χρόνο το απαρámillo μεγαλείο της φύσης δικαιούται να πιστεύει ότι τίποτα δεν μπορεί να συλλάβει απόλυτα και σε όλη της τη διάσταση την ανείπωτη ομορφιά της μεσσηνιακής γης.

Βιργίνια Αλμπάνη

Αρχαιολόγος της 26ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

* Το κείμενο αποτελεί συντομευμένη εκδοχή ομιλίας που εκφωνήθηκε στο Εκκλησιαστήριο της Αρχαίας Μεσσηνίας στις 3 Αυγούστου 2008 κατά την παρουσίαση του λευκώματος *Μεσσηνία-Τόπος-Χρόνος-Άνθρωποι* των εκδόσεων Μίλητος.